

Universitätsbibliothek Paderborn

Unius Necessarii pars ...

Ubi agitur De Effectibus - qui primi, ac per sese ex notitia Dei consequuntur: De Æstimatione nimirum, in qua habendum, deque ardore, quo amandum est illud incomparabile objectum

Rogacci, Benedetto

Pragae, 1721

Cap. XVII. De assidua inter promiscuos vitæ actus Dei tanquam præsentis memoria.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54508](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54508)

rat, esse DEI tanquam præsentis memoriam: nempe ut illum non qualicumque concipiamus modo, sed instar alicujus, qui, ubicunque nos versamur, necessariò existat, assidueque nos intueatur, & ad omnia, quæ agimus, suam nobis operam commodet. Quæ representatio pro sua singulari, & præcipua ad animos permovendos efficacitate cursim, obiterque attingenda non est, sed distinctam tractationem, & proprium caput requirit.

CAPUT XVII.

De assidua inter promiscuos vitæ actus DEI tanquam præsentis memoria.

Micitia, quamvis propriè animorum conjunctio sit, ex mutua tamen amicorum præsentia fomenti plurimùm capit: adeò ut per diuturnam hujus interruptionem illius quoque sensus paulatim elanguescere, ac demum extingui soleat, juxta illud proverbium: (*Athen. L. 5.*) *Amici, qui procul degunt, non amici.* Quia nimirum, teste Aristotele, (*Eth. L. 9. c. 12. & L. 8. c. 5.*) *Amor ex visu maximè*
exti-

existit, & nihil est ita amicorum, ut simul vivere. Hinc qui impensè aliquem amat, ut nihil ejus præsentia expetit magis; sic illo absente studet hanc sibi, quantum possit, supplere, sive imaginans animo, charum caput re ipsa coram adesse; sive aliquam ejus effigiem contemplans, & hujus tanquam veri exemplaris visu amorem suum fovens. At, si cujuslibet, qui alium enixè amat, solennis, propriusque hic mos est, peculiari ratione amanti DEUM convenit, tanquam illi, qui minimè indiget, præsens sibi effingere, quòd revera absit: sed certò certius novit, præsentissimum se habere quovis tempore, & loco, quamvis oculorum visu nequeat attingere sui amoris objectum: imò tantò habere præsentius, quantò minùs illud oculis videt. Visum quippe non nisi ante se haberet, cum non visum etiam intra se habeat, quasi suæ animæ animam: possitque Jacobi Patriarchæ verbis dicere: (*Genes. 28.*) *Verè Dominus est in loco isto, & ego nesciebam.* Quare frigidum plùs nimìò amatorem se proderet, si, cum proprium amoris sit, vel remotas loco personas præsentibus sibi exhibere, ipse in tam intima sui objecti præsentia quasi remotus ab eo viveret, quia cæcus ad illud vel animi obtutu cernendum. *Ce-*

eius enim, (prout D. Augustinus observat) frustra est præsens rebus, quas non videt. Imò rectius absens, quam præsens dicitur. Quanta ergo miseria longè esse ab eo, qui ubique est? (In Ps. 99.) Et certè prodigii simillimus, neque possibilis memorari absque stomacho est hominum stupor: qui habentes non solum juxta se, sed & intrà se amicum, adeò supra cæteros omnes amabilem; nullâ tamen illius curâ afficiuntur, nullo eum mentis sensu percipiunt: cùmque ille *delicias suas* vocet, esse cum filiis hominum, neque contentus ubique iis adesse per essentialiam prout DEUS; inter eos etiam permanere usque ad consummationem sæculi, secundum suam humanitatem sub Eucharisticis speciebus voluerit; ipsi è contrario, quamvis ità præsentem, respicere fidei oculis negligunt: neglectu quidem divinæ erga se bonitati admodum injurioso, sed & sibi maximè noxio ob amplissimorum jacturam fructuum, quos ex pio præsentis illius sensu referrent.

2. Quis enim explicare pro rei merito possit, quam suavis ejusmodi sensus animæ accidat, quantumque illi infundat tum solatii inter quascunque ærumnas, tum lucis ad fincerum veri boni à falso discrimen, tum invicti adversus hostes seu externos, seu domesti-

cos

cos roboris, tum quietis ab intestinarum perturbationum tumultu, tum generositatis, qua obvias divini famulatus difficultates perumpat, tum vigoris, nè in Christianæ perfectionis curriculo defatigetur, sed alacri gressu ulterius semper proficere contendat? Ad dictorum fidem sat fuerit divinarum Literarum monumenta cursim evolvere. *Ambula coram me, & esto perfectus*, (Gen. c. 17.) dictum Abrahamæ à Domino legimus. Ubi verbum imperans *esto*, ut alibi in sacris Paginis pluries, æquivalet verbo affirmanti, *eris*: perinde quasi idem sit, præsentem DEUM in animo habere, ac esse perfectum. David quoque in suis Psalmis proficitur jam voluptatem, quam ex Domini hauriebat præsentia, canens: (Ps. 15.) *Providebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam à dextris est mihi, nè commovear. Propter hoc lætatum est cor meum; jam intrepidam, quæ indè oriebatur, inter ultima quævis pericula cordis sui firmitatem, dicens Domino: (Ps. 22.) Si ambulavero in medio umbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es.* Et quemadmodum ex hujus instrumenti usu profectam agnoscit suam in divinis exequendis præceptis fidelitatem, (Ps. 118.) *Servavi, inquit, mandata tua, & testimonia tua,*
 F f quia

quia omnes viæ meæ in conspectu tuo ; ità ejusdem neglectui perversi hominis crimina imputat , (Ps. 10. Sec. Hebr.) Non est DEUS in conspectu ejus : inquinatæ sunt viæ illius in omni tempore. Deum Ecclesiasticus , omnia summatim uno verbo expressurus , beatum appellat , qui sacris meditationibus vacat , séque à DEO assidue respici consideret. (c. 14.) *Beatus vir , qui in sapientia morabitur , & qui in justitia sua meditabitur , & in sensu cogitabit circumspeditionem DEI.* Ità certè beatus : sic enim vivere , secundùm D. Bonaventuræ animadversionem , est more Cælitum vivere : qui perfecta ideo fruuntur beatitudine , quòd DEI vultum semper aspiciant. *Cùm summa beatitudo , & gloria consistat in jugi visione DEI ; hujusmodi beatitudinis imitatio est jugis memoria DEI.* (L. 2. de Proc. Rel. c. 20.)

3. Neque rationes desunt , quæ idem planissimè evincant. Quoniam enim pacto fieri posse arbitrabimur , ut aut maxima non fruatur voluptate , qui præsentem eum habet , qui nihil plùs diligit : aut securus non vivat , qui amicum sibi adesse intuetur , & exploratissimæ fidei , & peridoneæ ad se quovis in discrimine protegendum virtutis ; aut non alacriter pro suo Rege operetur , qui eum cernit labori suo
in-

intentum, auditque promittentem: *Ego ero merces tua magna nimis?* Quid porrò de validissima, & penè ineluctabili hujusce exercitationis vi ad flagitia inhibenda dicemus? Parùmne manifestis ipsa quoque argumentis probatur? Certè nullum reperire usquam erit adeò malè moratum adolescentem, qui inducere animum possit, ut coram patre facinus turpe, & ab eo sibi severè interdictum committat: nullam tantæ impudentiæ, ac protervitatæ uxorem, quæ sub mariti oculis pactam ipsi conjugalem fidem violare audeat: nullum tam projectæ audaciæ furem, quin eum ab injicienda alienæ pecuniæ, vel rei manu, inspectantis palàm judicis timor cohibeat. Et, quantacunque aliquis obscœnæ libidinis vi urgeatur, nunquam fiet, ut gerat ei morem, ubi à gravi quopiam viro observari se noverit. Hæc exempla profectò omnia evidenter demonstrant, quàm verè scriptum à D. Hieroymo sit, (*In cap. 5. Ezech.*) *Si, quando peccamus, cogitaremus, DEUM videre, & esse præsentem; nunquam certè, quod ei displiceret, faceremus*: nimirum inter quaslibet dæmonis tentationes, & peccandi illecebras, non facilissimam modò vitiationem, sed penè etiam impossibilem patrationem nobis scelerum fore,

si recordaremur, DEUM adesse, qui illa & summo odio averfatur, & severissima cum comminatione interdixit, & potest sempiternæ mortis supplicio vix perpetrata, imò & dum patrantur, ulcisci. Id quid B. Ephrem effroni mulierculæ, à qua sollicitatus ad peccandum fuerat, scita ratione, proprio nempe ipsius exemplo, atque sensu monstravit. (*Sur. in vit. 1. Febr.*) Proposito illi siquidem ad perficiendum, de quo compellabatur, flagitium, in publico Edeffæ foro, cùm respondentem audisset, nimii, nec ferendi dedecoris fore, si in loco adeò frequenti, & sub totius populi aspectu rei tam foedæ vacarent: Ah cæca, & vécors! subjecit, *si oculos hominum judicásti satis esse, ad pudore afficiendum, & à mala actione abducendum; DEI oculos, qui omnia intuentur, tam quæ clam, quàm quæ palàm fiunt, non multò magis verebimur, & extimescemus?* Argumentum validè urgebat, nec responsioni, effugioque erat locus. Quapropter convicta mulier erubuit, illa se toties DEO spectante admisisse flagitia, quæ spectante unius urbis populo horruerat vel semel admittere. Nè mora: dignam porrò actura præsentis DEI oculis vitam, ex infami prostibulo pudicitæ, peccitentiaque exemplar effecta est. Postremò,
qui

qui DEUM mente intuetur, bonum habet præ oculis, terrena quævis bona infinito intervallo transcendens: ac propterea, quamdiu intueri illum pergit, nullum ex terrenis bonis magnum censere, & eximium potest; Eatenus quippe talia hæc apparent, quatenus per se sola, & seorsum à DEI infinitate spectantur. Si ergo DEUM assiduè præsentem habebimus, nullum nobis unquam bonum creatum, nisi conjunctim cum illo apparebit, nec nisi sub specie, quam præfert coram illo, quæ nequit esse, nisi ut exigua, abjectæque rei species. Quapropter sublata ex animo eorum æstimatione, eorundem amor simul indè avelletur: avulsóque hoc confestim deficient tum sollicitæ circa illorum adeptionem, & conservationem curæ, tum difficultates ea repudiandi, quando id ad nostrum spiritua-lem profectum conducit; tum quæ in iis quærendis, & fruendis plerumque interveniunt delicta, tanquam effectus, qui ex vana ejusmodi bonorū æstimatione oriri solent, omnésque per assiduam DEI præsentis memoriam cum prædicta æstimatione excinduntur. Tribolaris ille apud Plutarchum pictor, (*De discr. Adul. & Am.*) cùm gallum gallinaceum inconcinnè pinxisset, nihil cavebat magis, quam

quàm nè gallorum aliquis ad suam tabulam propiùs accederet: gnarus scilicet, quàm inepta, & ridicula vero gallo præsentè apparuisset illa ejus effigies. Non absimili ratione, cùm omnia præsentis vitæ bona nihil aliud, quàm imperfectissima quædam æterni, summiq̃ boni adumbratio sint, ubi hoc ex adverso apparet, necesse est confestim dignosci, quàm immani dignitatis, pretiique intervallo ab eo distent. Quare hostis tartareus, uti ad nos capiendos nullum habet præclara sensibilium objectorum æstimatione instrumentum validius; ità nihil magis molitur, ac præsentis DEI speciem nobis subducere: probè intelligens, quantum æstimationis coram unico illo vero bono suis decessurum sit mendacibus bonis, quòdque, dum illud habemus præ oculis, impossibile sibi erit, horum nos illecebris ad peccandum inducere. *Ego ostendam omne bonum tibi, (Exod. 33.)* dixit DEUS Moyfi petenti, ut se illi spectandum præberet. Quodnam bonum mirari, aut quærere alibi possit, qui præsentem DEUM spectans omnia in eo reperit bona?

4. Atque hoc sanè armorum genus fuit, quo tecti, munitique præstantes DEI famuli invictos se adeò exhibuerunt contra infesta omnia

omnia communium trium adversariorum, dæmonis, mundi, atque carnis molimina. Dimicabant coram cælesti Domino in suos, & illius hostes, nihil dubitantes, quin ab eo & validissimè protegendi in certamine, & amplissimè remunerandi post victoriam essent. Ideoque hæc præsentis illius contemplatio plana iis, & facilia omnia reddebat. *Montes sicut cera fluebant à facie Domini.* Nullus erat, qui eos remorraretur obex, nullus, qui defatigaret, labor, nullum, quod terreret, discrimen. Superabant mundi illecebras, protegebant perduellis naturæ cupiditates, de orci tyranno triumphabant. Similes prorsus fortissimis illis Judæ Machabæi commilitonibus, qui in prælio contra impium Nicanorem, (L. 2. Mach. c. 15.) *Manu quidem pugnantes, sed DEUM cordibus orantes, prostraverunt non minus viginti quinque millia, præsentia Domini magnificè delectati.* Testis fit, ut eorum aliquos nominem, magnus Legislator Moyfes, qui, si nôsse avemus, unde vires sumpserit ad laceffendam, superandamque protervi Pharaonis pervicaciam: respondebit D. Paulus, has ei suffectas fuisse à DEI consortio, & præsentia; nempe (Ad Hebr. c. 11.) *Reliquit Ægyptum, non veritus animositatem Regis; invisibi-*

lem enim tanquam videns sustinuit. Testis illa pudicitiae Heroïna, & speculum conjugalis fidei Susanna, quæ ut mortem subire, quàm peccato assentiri mallet, præsentis DEI recollectione inducta est, respondens flagitii suorum: (*Dan. c. 13.*) *Melius est mihi absque opere incidere in manus vestras, quàm peccare in conspectu Domini.* Testis demum fortissimus Martyrum signifer Stephanus: ea de causa inter hostium furorem, qui stridebant dentibus in eum, saxorumque ingruentium tempestatem securus; quia *intendens in cælum vidit gloriam DEI, & Jesum stantem à dextris virtutis DEI.* (*Act. 7.*)

5. Jam verò, ut ad exercitationis tam frugiferæ praxim accedam, duo mihi circa illam explicanda occurrunt: quisnam nempe sit modus opportunior, DEUM nobis exhibendi præsentem, quæque facilior ratio durandi per diem totum in hac ejus contemplatione, & præsentia? A primo itaque ordinens, nulla hic opus esse, ajo, sensibili specie, quæ invisibilem DEI essentiam, ceu in tabula quadam effingat. Quamvis enim in prolixiori oratione possit non inutiliter DEUS concipi sub magnifica aliqua imagine, qualem exempli gratiâ Isaias olim vidit, (*c. 6.*) *Seden-*
tem

rem super solium excelsum, & elevatum: ita ut in supremo cæli vertice videamur nobis videre inmensum quemdam lucis splendidissimæ orbem: ubi arcanum DEI Esse lateat simul, séque innuat pronis circumquaque in obsequium beatarum mentium Choris, nec interrupta unquã modulatione, *Sanctus, Sanctus, Sanctus*, canentibus; hic tamen imaginationis labor, præterquam quòd remotum à nobis potius, quàm præsentem, ubi sumus, DEUM exhibeat, neque diu protrahi citra magnam lassitudinem, & grave incommodum potest. Modus itaque & commodior, & magis proprius eum exhibendi præsentem fuerit, talem certissima fide concipere, qualis revera est: nempe ut Ens spirituale, imensissimum, perque universas, ac singulas mundi partes indivisa, & ubivis tota magnitudine sua effusum, quod assiduè intrà nos, & circa nos degat, assiduè nos intueatur, deque nobis cogitet, assiduè vitam nobis, spiritumque, ac vires subministret, &, quidquid agimus, nobiscum agat. Quamobrem, qui hæc omnia jamdiu persuasissima habens eorum memoriam peculiari, expressoque actu instauret, nec ulla imaginationis vi utens sola mente intrà se dicat, DEUS hic est, ubi ego sum, sunt omnia

hæc, quæ video, æquè atque ego, & ipsa hîc sumus: perinde me undique ambit, quàm ab hoc aëre sensibili ambiar: nihilo minùs in quavis mei parte intimus mihi est, quàm ipsamet intima mihi essentia mea sit. Nihil operor, dico, aut cogito, quod omnium cum attentione non observet, summâque cum distinctione non videat. Si sto, ille me sustentat; si moveor, ex ipso in ipsum transmigro; si quid ago, ille mecum idem agit. Clausus assiduè, & multò penitiùs intrâ illius immensitatem dego; quàm infantulus degat intrâ parentis gravidæ uterum, à quo undique vallatur, ubicunque sit, sustinetur, quocunque eat, circumfertur: imò penitiùs intrâ illam dego, quàm exigua intra maris amplitudinem spongia, tota ab illo forinsecus circumsepta, tota illo intrinsecus plena. Has, inquam, certissimas veritates qui sibi in memoriam revocet, ac menti præsentis habeat, verissimè dici poterit, DEUM sibi præsentem habere. Tantòque fructuosior, & ad voluntatem afficiendam validior hæc illius præsentia erit, quantò distinctiùs prædictas veritates mente conceperit: ità ut non satis habeat, compendio dixisse, DEUS hîc undique circa me, & penitùs intrâ totum me est: sed u-
ni-

niversale hoc effatum minutatim dividat, subdendens, est, ubi illa fenestra, ubi ille paries, ubi illud scamnum, ubi illa imago: est in his manibus, est in his meis oculis, & sic porrò, quantum ad reliquas loci differentias, & partes. Neque similiter contentus sit generatim solummodo affirmare, DEUS nunc de me cogitat: sed enucleatius idem explicans dicat, cogitat nunc de prospiciendo mei corporis, meæque animæ usibus: cogitat de opere hoc, quod ago, deque mea illud agendi ratione: cogitat, num illius nunc meminerim, num illum toto corde amem. Nec demum ei sufficiat unica hæc propositio, DEUS adest mihi ad omnia, quæ ago; sed eam in alias, atque alias magis particulares sic dividat: adest mihi ad hanc ipsam cogitationem, qua illum intueor: adest ad oris, & pulmonum motum, quo spiritum duco: adest ad motum, quo cor mihi, & arteria salit: atque ità de actionibus reliquis. Hanc verò præsentis DEI imaginem haudquaquam necesse est, imò neque foret possibile, ante mentis oculos totius diei spatium sic expressam habere. Sed operæ pretium fuerit identidem respicere, jam magis, jam minus distinctam, quantum sit satis, ut toto die, si non actu, at secundum suam virtutem
in

in animo duret: secundum facilitatem videlicet, habitudinemque ex ea in voluntate consequi solitam, concipiendi erga DEUM sic presentem jam hos, jam illos affectus: qui potissima hujus exercitationis pars sunt, efficiuntque, ut per totum ea diem valeat continenter produci.

6. Scio, futuros complures, quibus videatur præter modum difficile, continuam in animo retinere presentiam objecti, adeò sensibus inaccessi, atque ignoti, ut est DEUS, idque præsertim sinè ullo imaginationis, & corporearum specierum subsidio. Atqui ego persuasum contrà habeo, exercitationem hanc tunc solum difficillimam fore, & cui-libet vel ferreo capiti labefactando idoneam, si imaginationis vi, & molimine per totum continuanda diem foret. Cæterum, cum non alibi à nobis constituatur, nisi in certa persuasionem, & repetita subinde memoria veritatum ad DEI presentiam spectantium, inque affectibus voluntatis, qui ex prædicta persuasionem, ac memoria consequi solent; fieri certè non potest, quin amans DEI anima eam experiatur facillimam, imò etiam per jucundam, & reficiendo potius, quàm lædendo capiti aptam. Idque in pluribus aliis exemplis ob-

observari potest: veluti cum duo amici in eodem conclavi per noctis tenebras degunt. Qui, licet in ea obscuritate non magis se invicem videant, quam à nobis videatur DEUS; neuter tamen difficile experitur cum altero, tanquam cum sibi præsente agere: neque ad vividum, & delectabilem præsentiæ illius sensum ullo imaginationis conata opus habet: sed, quòd uterque alterius præsentiæ certis argumentis cognitam habeat, satis iis est, ut tota nocte non minùs familiariter, & jucundè inter se colloquantur, quam si se ipsismet oculis cernerent. Nec abs re fuerit, si hoc ipso exemplo circa DEI præsentiæ utamur: animadvertendo videlicet, mortalis hujus vitæ nostræ tempus nocturnum tempus esse, quo nemini mirum accidit, vel præsentiissima objecta à se non videri: nosque hoc eodem tempore cæcitatatis vitio laborare, quo qui laborant, haud difficilè adducuntur, ut credant, sibi adesse etiam ea, quæ non vident. Si ergo humanus noster sensus difficile experiatur, præsentiæ sibi DEUM credere, cum visu illius careat; amoliamur hoc illi impedimentum, dicentes intrà nos: quid miri videtur, quòd DEUM hic non videam? Nempe noctis tempus nunc est, nec pupillas ego habeo incompre-

prehensibilis illius objecti capaces: ideoque possum illud & habere præ oculis, & tamen nullo visu percipere. Ah indè, indè profectò est, quòd ego meum DEUM, meum Patrem cælestem, meum summum bonum, meique unicum cordis amorem hìc non intuear. Cæterùm adest hìc ille, adest, non minùs re ipsa mihi præsens, quam beatis in cælo mentibus sit: neque solùm ante oculos, sed & in ipsis eum oculis habeo. Quod si unus repente divini illius luminis radius menti meæ nunc affulgeret; (ô sortem præclaram! ô ineffabile gaudium!) è vestigio hìc illum viderem non aliter, quàm in cælo Angeli videant: vidènsque illum nìl jam ultrà desiderandum haberem, jam in supremo felicitatis meæ termino, & gradu confisterem. Hìc coram me est mea beatitudo, hìc meus paradìsus, hìc totus DEUS meus; sed ego infelix illo frui minimè possum, quia expertus luminis ad eum percipiendum idonei. Durissimæ conditionis genus! habere ubique, & semper præsens summum suum bonum, neque tamen frui illo plus posse, quàm si toto cælo distaret. Ah quando hæc tam longa nox desinet! quando disrumpetur triste hoc velamen, quod inter me, ac DEUM intercedens illius claram visio.

fionem, unicam scilicet meæ animæ beatitatem mihi invidet? Quando illud affulgebit optatissimum lumen, quo ex oriente tandem incipiat nunquam desiturus beatæ æternitatis meæ dies? *O summa, & inaccessibilis lux, quàm remota es à conspectu meo, qui sic præsens sum conspectui tuo? Ubique es tota præsens, & non te video. In te moveor, & in te sum, & ad te non possum accedere. Intrà me, & circa me es, & non te sentio.* (S. Ans. Profol. c. 16.)

7. Et hæc quidem dicta sint circa modum concipiendi DEUM nobis præsentem, qui totus mentis duntaxat, intellectusque opus est. Quantum verò ad rationem continendæ per totum diem animæ in divina hac præsentia, en duas illius vias, utramque non facile tantum, & planam, sed amœniam quoque, & qua ingredi oblectamenti potius, quàm laboris, ac negotii res sit. Prima est, post excitatam in animo, ut jam supra explicavimus, DEI præsentis memoriam, & fidem, varios erga illum affectus, nempe ex iis aliquos, qui in superiori capite ad exemplum propositi sunt, jam unum alternatim, jamque alium frequentare: advertendo duntaxat, (quod exercitatio, de qua hic agitur, superioris capitis exercitatio- ni superaddit) ut hujusmodi affectus ferantur
in

in DEUM, non quasi remotum, & in caelesti folio suo confidentem, sed tanquam ad proximum, quique ante nos, imò & in nobismet ipsis verissimè existat. Altera ad idem consequendum via fuerit, cum DEO ità præsente amicè, familiariter, jucundèque sermocinari, quemadmodum sermocinaremur cum socio probatissimæ fidei: quemadmodum cum patre spirituali, quo nemo sit nostri amantior, nemo affabilior, & suavioris genii: quemadmodum in summa cum homine, cui ob singularem, & perspectissimam erga nos charitatem certi sumus posse nos tutò omnem nostrum animum, & quidquid in eo arcani est, aperire. Sed dicet hìc aliquis, & quibusnam tandem de rebus per diem totum cum DEO loqui potero? Cui respondeo, & de quibus confabulari quotidie per tot horas cum amicis tuis soles? Reor nempe, confabulationem esse de rebus, quæ sive ad te, sive ad eos spectant, sive inter homines passim eveniunt. Quid ergo te impedit, quo minùs de iisdem cum DEO etiam colloquaris, qui multò iis amicis præsentior tibi est, & cui propter tot, tamque eximia benevolentissimi adversum te animi pignora longè plùs fidere, quàm ulli hominum potes? Pro sermonum itaque cum eo
in-

instituentium materia poteris fumere, quidquid audis, aut vides, quidquid rerum seu agis, seu agere meditaris, quidquid tibi molestiam, vel delectationem affert: tuos omnes eventus, tua omnia consilia, sollicitudines, curas, mœrores, & quoscunque alios contingit te sentire animi motus. Quanta hæc est, quàmque exuberans differendi materies? De qualibet prædictarum rerum prior tu sermonem ingredi, DEO illam simpliciter, candidèque proponens, veluti cum sodali amicissimo faceres: tum attende, quid ipse pro cælesti sua sapientia, & paterna erga te charitate responsurus sit: postremò vel responsionem ejus approba, vel, si quid circa illam dubii, aut difficultatis supersit, explicandum, solvendùmque illi suggere. Occurrerit exempli gratiâ tibi quispiam pereleganti oris specie, vel magnificè, sumptuosèque phaleratus: ità ut admiratione, & voluptate intuentem afficiat. Dic protinus DEO, tuos hosce animi sensus cum omni confidentia aperiens: Proh Domine! quàm jucundum visu objectum? quàm decorâ, & mirabilis species? mox imaginare ipsum cum suavi, & paterna vani illius tui sensûs miseratione respondentem audire. Quid loqueris fili? illamne admirari pulchritudinem

G g

nem

nem potes, cum meæ intuendæ causâ conditus sis? illiusne vestimenti splendor te capit, qui tantò pretiosiore sanctificantis gratiæ habitum geris? Atqui Domine, tua incomparabilis pulchritudo, & inæstimabilis gratia mortales oculos fugit: hæc verò rerum terrenarum objecta nimium quàm blandè in sensus meos influunt. Esto, sed quæ visu non percipis, videre tamen rationis, & fidei luminibus potes. Cur ergo his non uteris, nec juxta illorum judicium quid magni, quidve parvi pendendum sit, statuis? Verissima sunt, quæ loqueris, Domine, fateorque, me errasse, quòd tam frivola objecta admiratione digna censuerim. Sed quid faciam imposterum, nè fors aliàs similiter tum illecebroso illorum aspectu, tum vulgi illa adeò magnificè prædicantis, studiosèque aucupantis judicio, atque exemplo in fraudem inducar? Quid facias? ubi quid simile te videre contigerit! attolle mentis aciem ad bona sempiterna, & cælestia: præque illis facillimum tibi erit flocci pendere, quidquid in terris illustriori specie oculos rapit. Saluberrimum enim verò documentum; neque ego uti illo negligam, amplissimos indè fructus collecturus, dummodo interea cæleste tuum lumen mentem mihi illustret,

stret, ac roboret: Quid ais, Lector, de tali colloquio? An non tibi juxta utile, ac jucundum videtur? Jam verò eadem ratione de aliis quibuscunque rebus differere cum cælesti Patre, & amico tuo poteris: veluti de illatis tibi à quopiam injuriis, de tentationibus dæmonis, de peccandi occasionibus, de negotiis, quæ tractas, de difficultatibus, quas in peculiari hac, vel illa virtutis functione experis, de rerum jacturis, de invaletudine corporis, de molestiis animi, de omnibus tuis demum seu adversis, seu prosperis casibus. Quin imò id genus colloquiis non per intervalla duntaxat, inque mediis occupationibus identidem fungi, sed totum etiam extrahere statæ, & continuæ meditationis tempus licebit: ità ut in morem sermocinantis cum DEO ea omnia perpendas, quæ alioqui tacita tecum consideratione perpenderes: exponens ei scilicet, quidquid circa præsentem meditandi materiam menti tuæ occurrit, & auscultans deinde, quæ ipse ad dictorum declarationem, vel confirmationem subjunget: nec non cum illo ipso consultans de certa eorum praxi, deque peculiaribus tum impedimentis, quæ illi obstat, tum præsiis, quæ adjuvare illam possint. *Magna res est amor, quo anima fiducia-*

aliter accedit ad DEUM, DEO constanter adheret, DEUM familiariter percontatur, consultatque de omni re. (Manual. S. Aug. c. 20.)

8. Ego certè non video, quonam pacto animæ DEUM intimè amanti difficile esse possit ità cum eo familiariter colloqui. Imò hoc conversationis genus adeò mihi jucundum videtur, ut vel sola illius cogitatione exhilarari me sentiam. Nam neque delectabilius quidquam esse homini potest, quàm intimum, & fidelem amicum habere, cui, ut scribit D. Ambrosius, *pectus aperiat suum, cum quo arcana participet, cui se tanquam alteri sibi committat;* (L. 3. Offic. c. ult.) neque amicum, qui nos æquè ac DEUS amet, & cui fidere æquè ac ipsi possimus, reperire usquam licet. Quare indignissimum, nullòque pacto ferendum censeo, complures ex spiritualibus viris minùs, quàm par esset, fructuosissimæ huic, suavissimæque exercitationi vacare. Quam à te saltèm suscipi, amice Lector, pervelim, tibi que etiam atque etiam, quantum possum, commendo: non videns, quo majori te afficere beneficio possim, quàm si ad eam amplectendam induxero. Fac, age sis ejus periculum ad paucos aliquot dies: nullusque dubito, quin gratias acturus mihi sis de salubri
con-

consilio, necopus quoquam ultrà habiturus, qui te ad eam retinendam hortetur. Degustata siquidem illius utilitas, & dulcedo facta erit, nè tantum bonum velis unquam relinquere, dicens cum Apostolorum Principe: (*Mat. 17. Joa. 6.*) *Bonum est nos hic esse. Domine, ad quem ibimus? Verba vitæ aternæ habes:* & cum Patriarcha Jacob, (*Gen. 32.*) *Vidi DEUM facie ad faciem, & salva facta est anima mea.* Denique intelligamus, necesse est, omnem nostram perfectionem, & felicitatem in DEO, tanquam in suo unico fonte esse positam, tantoque nos illius participes magis futuros, quanto illi conjunctiores fuerimus: cum juxta Angelici Doctoris effatum, (*3. p. qu. 27. a. 5.*) *Quantò aliquis appropinquat magis principio in quovis genere, tantò illud magis participet.* Beatos appellavit Regina Austri, qui ex Salomonis aula essent, quòd tanto Principi continenter adstarent, (*L. 3. Reg. c. 10.*) *Beati servi tui, qui stant coram te semper, & audiunt sapientiam tuam.* Quantò justius tales appellandi sint *Domestici DEI*, qui assiduè coram cælesti suo Domino vivunt, familiariter agentes cum eo, excipientes infinitæ illius sapientiæ oracula, & quantùm in terris potest, dulci ejus visione, ac præsentia fruentes? *Ecce plùs quàm Salomon hic.*

9. Unum mihi adhuc demonstrandum superest: nempe assiduam hanc cum præsentem DEO consuetudinem non esse, ut quidam falso opinatur, rem vacantium duntaxat, & otiosorum hominum propriam, sed iis etiam congruere, qui vitam omnem inter perpetuas occupationes traducunt, dummodo in his non ex humana quapiam cupiditate, sed ex puro DEI amore versentur. Neque ullius laboris, negotiique est id demonstrare. Quisquis enim vitæ suæ cursum perlustrare oculis velit, perspiciet, quotidianos illius actus revocari sive ad laboriosum aliquod ministerium, sive ad refectionem corporis, sive ad necessarios huc illuc discursus, sive ad congressus cum hominibus transigendi alicujus negotii causâ. Quisnam ergo ex hujusmodi actibus totam adeo sibi vendicat hominis mentem, ut nullam ei facultatem de DEO interim cogitandi relinquat? Num disceptatio cum hominibus de gravis momenti negotiis? Sed enim verò, qualiacunque, & quantivis momenti hæc sint, certum est, nihilo te minus commodè acturum de illis, si familiaris tuus quispiam ibi interesset, teque agentem audiret. Quamobrem, si hunc præsentem advertere, nihil tibi impedimenti afferret, quominus

minùs summa cum accuratione de tua re disceptares; non video sanè, cur præsentis DEI sensus impedimento tibi esse debeat. Num varii ultro, citròque discursus rerum agendarum, vel conveniendorum hominum causa? Atqui hoc tempus ex maximè vacuis totius diei est, quòque promptum tibi sit, nedum interruptè, obitèrque ad DEUM mentem erigere; sed vel quietæ, & continuæ rerum divinarum meditationi operam dare. Num prandium, & cœna? At quidnam, rogo, difficultatis, & molestiæ exhauriendum tibi erit, si quodlibet ferculum, tanquam à DEO ipso porrectum, gratias agens suscipias: si subinde profitearis, nequaquam te vesci voluptatis gratiâ, sed ut vires ad ei serviendum instares: sique studeas, non minori cum reverentia, & moderatione coram eo cibum sumere, quàm coram mortali aliquo Principe, sive alio authoritatis gravissimæ viro esses sumpturus? Num denique laboriosi alicujus operis functio? At quid prohibet, nè inter illam cogites de illius fine, atque præmio: animadvertendo, te nulla alia tunc de causa operari, nisi ut gratificeris DEO: illúmque operi tuo & lætum intendere, & sempiternam mercedem parare? Næ hujusmodi cogi-

tationes tantū absunt à congeminando externæ operationis labore, atque tædio, ut eam potius suaviorem reddant: & non solum nullam habent vim efficiendi, ut minùs propterea tuo operi attendas, verū etiam ad incitandum te valent, ut majori cum alacritate, & diligentia illud perficias. Quemadmodum experiri solet miles coram Rege suo pugnans, & servus in conspectu Domini sui iuncta sibi munia exequens. *Quid impedit (dicam cum magno Hipponensi Præfule) servum DEI manibus operantem, in lege Domini meditari, & psallere nomini Domini Altissimi?* (Aug. de Op. Mon. c. 17.) Antiqui illi sanè Ægypti Patres nihil indè accipiebant impedimenti, quo minùs eorum vita, ut perpetuus erat manuum labor, sic perpetua simul esset oratio. Neque impediri se indidem sentiebat egregius ipsorum æmulator Bernardus, qui, ut in vita eius legitur: (L. 1. c. 4) *Laboris tempore, & intus orabat absque intermissione exterioris laboris; & exteriùs laborabat sinè jactura interioris suavitatis. Ad orandum, si se solitudo offerret, utbatur: sin autem, ubicunque in turba esset, solitudinem cordis ipse sibi efficiens, ubique solus erat: confirmans ità suo exemplo, quod in quodam suo sermone docuerat: laborem scilicet*

ma-

manuum, quemadmodum nîl impedit sive oculos, nè videant, sive aures, nè audiant; ità neque impedimento menti esse, nè suos actus libere exerceat. *Sicut laborantibus manibus, inquit, nec oculus propterea clauditur, nec auris cessat ab auditu, sic, imò multò meliùs laborante corpore mens quoque ipsa suo intenta sit operi. (Serm. 4. de Altit. Cord.)*

10. Non inficior tamen, esse aliquas operationes, quæ totam mentem hominis occupent, neque patiantur aliò simul respicere, adeò ut dum illis vacat, cogitare de Deo interim nequeat: cujusmodi sunt exercitationes literariæ, verum indagandi, libròsque elucubrandi, aut legendi, & ejusdem generis alia. Verùm hæ nec magnam ferè implent diei partem; nec à DEI præsentis memoria inchoari, concludi, & subindè etiam interrumpi recusant. Licet itaque earum initio ad DEUM mentem erigere: offerendo ipsi opus, quod aggredimur, profitendo, nihil ibi à nobis præter ipsius voluntatem, & gloriam quæri, orandòque, ut nostros conatus divina sua ope adjuvet. Licet rursus, dum peraguntur eadem cum DEO colloquia ad singulos ferè horologii pulsus breviter quidem, sed intimo cum cordis affectu iis inter-

ponere. Licet postremò, ubi ad earum finem perventum jam est, DEO illas offerre, & si minùs prospere cesserint, citra ullam ægritudinem animi in ipsius voluntate acquiescere; sin è sententia, non nostræ id virtuti, atque industriæ, sed ipsius favori tribuere. Hos, inquam, pios actus etiam prædicta opera citra ullum sibi debitæ perfectionis detrimentum admittunt. Neque verò illos exercere onerosum, & difficile erit animabus divino amore succensis, quæ tunc respirare, & allevari se putant, cùm à molestis humanarum occupationum curis ad suavem dilecti sui Domini præsentiam revertuntur. Quapropter neque indigent, alienis hortatibus ad hanc stimulari, sed ex proprii amoris instinctu illam quærunt; & quàm aptissimas ad eam perveniendi, & in ea permanendi rationes inveniunt: versantes cum DEO, & ante DEUM toto illo tempore, quo major vis aliorum invitæ non rapiat. Haud igitur necessariæ, & justæ occupationes mentem nostram à DEO avocant, prohibentve in illius præsentia quiescere: sed impedimenta omnia proveniunt partim ex intimi erga DEUM amoris defectu, partim etiam, quòd in ejusmodi occupationibus non purè illius volun-
ta.

tatem, sed nostram potius delectationem, aut gloriam, humanumve alium finem spectemus, quodque nimia in easdem cum aviditate, & solitudine immergimur: haudquam nostris operibus libero, & herili animo statuentes modum, instar B. Ignatii, qui, teste Maffejo, (*In vit. L. 3. c. 1.*) *Non se rebus tradere, sed commodare consueverat*: sed mancipiorum ritu potius ab iis nos finentes circumagi, & laborum pondere opprimi: totamque iis, nedum mentis attentionem, verum etiam cordis affectum donantes. Quod si in quavis re agenda nihil aliud nobis curæ esset, nisi DEO famulari, & placere, experiremur procul dubio, quam verè scripserit D. Bernardus (vel quicumque *Tractatum de vita solitaria ad Fratres de monte DEI* edidit) *serium, & prudentem animum in labore non dissolvi, sed per eum magis in se ipsum colligi: præ oculis semper habentem, non tam, quid agit, quam quod agendo intendit.* Cùm fieri nullo modo possit, ut opus alicujus finis gratiâ susceptum cogitare de suo fine operantem prohibeat. In summa, ut concludam cum Joanne Chryostomo, nemo seu negotiator, seu miles, seu paterfamilias, seu mercenarius, seu judex, seu cujuscunque alterius conditionis usq; adeò occupatam

tam ducit vitam , & rerum gerendarum curis distentam ; quin possit , & si ardentem DEUM amat , facile etiam possit assiduam in suo animo illius memoriam , & presentiam fovere. Nè quisquam (ita sanctus Præsul) mihi dicat , quòd nequit homo sæcularis , affixus foro , continuè per diem orare. Potest enim & quàm facillimè. Ubiunque sis , potes altare tuum constituere. Licet genua non flectas , nec in cælum manus extendas , si mentem tantùm ferventem exhibeas ? orationis perfectionem consummaveris. Licet in balneo sis , ora : ubiunque sis , ora. Templum es , nè locum quæras. Deus semper propè est. (Hom. 79. ad Pop.)

CAPUT XVIII.

De solitaria , & quieta rerum divinarum commentatione singulis diebus ex professo usurpanda.

Diximus suprâ , quemvis hominem spiritualis profectûs cupidum , præter jugem in mediis vitæ actibus DEI memoriam ; debere itèm certum aliquod sibi tempus seponere ,
quo